

Å være tilstede i eget liv så lenge som mulig

Taler

Hanne Bjurstrøm

Dato

5 juni 2012

Sted

Stjørdal

Omstendigheter

Pensjonistforbundets landsmøte

1 Kjære venner,

kjære landsmøtedelegater

5 Tusen takk for invitasjonen til å få tale på dette landsmøtet.

I min jobb som arbeidsminister - har jeg jo møtt Pensjonsforbundet flere ganger, senest nå i mai hvor vi kom i havn med Trygdeoppgjøret. Jeg vil gjerne, nå foran hele organisasjonen, få lov til å takke for dette flotte og konstruktive samarbeidet.

10

Jeg har lært Pensjonistforbundet å kjenne som en tung aktør, som alltid arbeider grundig og seriøst. Og som aldri kaster seg på lettvintheter og forenklede kampanjer i mediene.

15

Derfor står min dør alltid åpen når Pensjonistforbundet banker på hos meg.

Senere i dag skal dere behandle et eldrepolitisk handlingsprogram. Jeg har lest utkastet til program med stor interesse.

20

Og, det må jeg få lov å si, her er det mye godt politisk håndverk. Og mange spennende ideer til hvordan vi kan bygge et bedre velferdssamfunn. Et samfunn for alle aldre.

25 Ikke minst, det er så bra at det tenkes så klokt om hvordan Norge skal møte de oppgavene vi står overfor når helse- og omsorgstjenestene skal møte morgendagens befolkning.

30 Jeg vil også benytte denne anledningen til å snakke om fremtiden. Og jeg skal snakke om hvordan vi bør forberede oss klokt på møtet med fremtiden.

Det sies gjerne at det eneste sikre vi vet om fremtiden er at det er der vi skal tilbringe resten av vårt liv.

35

Det absolutt minst usikre vi vet om fremtiden er at vi vil være flere eldre.

Og fordi vi som lever i dag kan nyte så mange fordeler av våre forfedres arbeid med å bygge et velferdssamfunn, vil mange av oss leve lange liv.

40

Mange av oss vil bli svært gamle.

Vi skal inn i en fremtid med flere eldre mennesker i befolkningen enn det noe samfunn noen gang før i menneskenes historie har hatt.

45

Alt for mange snakker om denne fremtiden på en negativ måte.

Som et skrekksenario. Som et skremmebilde.

50 Det snakkes om en eldrebølge som vil velte over oss som en tsunami.

Det snakkes om at velferdsstaten vil bryte sammen.

At vi ikke får råd til gode pensjoner.

55

At vi ikke får nok arbeidskraft til omsorgstjenestene.

At vi bør være redde og bekymret for fremtiden.

60 Egentlig er jo dette et stort paradoks: Til alle tider har vi mennesker gjort alt vi kan for å leve så lenge som mulig.

Og når vi så er så heldige å bo i et samfunn hvor mange faktisk når en høy alder - så blir vi urolige og redde!

65

Det er liksom ingen ende på alle de ulykker som vi kommer med en aldrende

befolkning.

70 Jeg ser helt annerledes på dette. Jeg er optimist.

Jeg tror at et samfunn med flere eldre kan bli et bedre samfunn. Det kan bli et mye rikere samfunn.

75 Derfor må vi snakke mye mer om alle fordelene som kan komme når befolkningen blir eldre.

Vi må meisle ut visjoner som vi vil ønske å virkeliggjøre! Vi må sette oss modige mål å strekke oss etter.

80

Vi må bruke de mulighetene befolkningens aldring gir for å skape et bedre samfunn.

Bare det enkle forhold at flere lever lenger, betyr for eksempel at mange flere
85 barn vil oppleve å ha friske besteforeldre.

Når flere mennesker mottar pensjon over flere år - og har god helse - betyr det at vi får mer fri tid i samfunnet. Tid vi kan bruke til å stille opp for hverandre. I familien, i lokalsamfunnet og i frivillige organisasjoner.

90

Det kan bli mye mer tid til samvær over generasjonsgrensene. Når dere i Pensjonistforbundet samarbeider med Røde Kors, og mobiliserer pensjonister til å være leksehjelper for skolebarn, er dette et godt eksempel.

95 Når flere har bedre helse lenger, så kan det bety at flere vil ønske å arbeide lenger.

Dette kan øke tilbudet av arbeid. Og det betyr at arbeidsstokken i landets store og små bedrifter vil ha mange flere erfarne medarbeidere.

100

Vi kan få et samfunn hvor flere har større klokskap, rett og slett fordi flere har mer livserfaring.

Og for næringslivet åpner det seg store muligheter. En kjøpekraftig
105 eldrebefolkning vil etterspørre tilrettelagte boliger som det er godt, praktisk og

trygt å bli gamle i.

110 Ny teknologi kan gjøre alderdommen tryggere. Mye kan gjøres for å bekjempe fall og ulykker.

115 Vi kan bekjempe ensomhet med sosiale medier. Flere kan leve bedre med ulike typer av helseproblemer. Flere av de helsetjenestene vi i dag må til legen for å få, kan i fremtiden bli levert hjemme hos folk.

Noen må produsere denne teknologien, og de nye løsningene. Dette kan gi opphav til en ny norsk næring!

120 Derfor er det ingen grunn til å spre et budskap om at velferdssamfunnet vil knekke sammen av den såkalte 'eldrebølgen'.

Men vi må også være realister: Det er en stor oppgave å tilpasse samfunnet til en aldrende befolkning.

125 Det er fullt mulig å stille seg så dumt at vi ikke klarer å styrke velferdssamfunnet. At vi ikke klarer å virkeliggjøre de godene jeg nettopp snakket om.

130 Skal vi klare å skape et trygt og godt velferdssamfunn i morgen, må vi forberede oss.

Og det er det regjeringen har gjort i de årene vi har hatt makten.

135 Både pensjonsreformen og samhandlingsreformen er nettopp slike nødvendige forberedelser.

Pensjonsreformen er bygget på et veldig enkelt budskap:

140 Når vi lever lenger, må vi ta ut litt av den økte levealderen i et forlenget yrkesliv.

Levealderen øker svært raskt - så mye som to år per ti-år.

Dersom vi fordeler den økte levealderen likt mellom yrkesliv og pensjonistliv - vil vi sikre alle gode pensjoner langt inn i fremtiden.

Det nye pensjonssystemet gjør at det er mer lønnsomt å arbeide lenger.

150 Og det er blitt lettere, både for uførepensjonister og alderspensjonister, å kombinere arbeid og trygd på måter som passer den enkelte best.

Men - og dette er et veldig viktig poeng for meg - det er liten vits i å lage fine rettigheter på papiret, dersom dette ikke blir fulgt opp i praksis.

155 Rettigheter må følges opp av muligheter. Mange eldre arbeidstakere sier de godt kan tenke seg å forlenge yrkeskarrieren. Men de sier at da må jobb og arbeidsinnhold endre seg litt.

160 Derfor er det en stor oppgave for norske bedrifter og arbeidsgivere å stille opp - og faktisk bidra til at det skapes virkelige muligheter for fleksible tilpasninger til den enkeltes arbeidsevne og ønsker.

165 Når folk blir eldre blir vi litt dårligere til oppgaver som krever raske reaksjoner og fysisk innsats. Men vi blir bedre på alle oppgaver som krever erfaring.

Et inkluderende arbeidsliv for alle - altså også for dem som velger å eldes i arbeid - betyr at jobber og jobbinnhold må tilpasses menneskers aldring.

170 Det er dette som må være kjernen i en progressiv seniorpolitikk.

En hver form for aldersdiskriminering må bekjempes like iherdig som enhver annen diskriminering.

175 Det må aldri bli slik at de eldre må begrunne sin plass i arbeidslivet med at de egentlig er like produktive som de unge.

Eldre må få lov til å bli eldre, vi må alle kunne eldes med verdighet.

180 Det er altfor lett at seniorpolitikk blir noe alle er for, og så skjer det ikke så mye i praksis.

Pensjonsreformen og en aktiv seniorpolitikk på alle arbeidsplasser er derfor, - for meg - to like nødvendige sider av samme store forberedelse til et arbeidsliv med

185 en eldre arbeidsstokk.

Når vi snakker om seniorpolitikk og eldre i arbeid må vi også tørre å ta tak i vanskelige spørsmål.

190 Særaldersgrensene og den allmenne 70-årsgrensen er et slikt vanskelig spørsmål.

Regjeringen skal sette i gang et arbeid med dette.

195 Jeg vet at noen har forhåpninger om at 70-årsgrensen skal oppheves. Jeg er nok mer i tvil om akkurat dette.

Det er gode argumenter for å ha en øvre, generell aldersgrense.

200 Det er ikke sikkert at det er udelt positivt for folks generelle holdning til eldre i arbeid om det blir for mange eksempler på eldre som klamrer seg til en jobb de egentlig burde ha sluttet i.

205 Det kan være lettere, og mer verdighet, knyttet til å forlate arbeidslivet fordi man når en generell aldersgrense enn fordi man når et punkt hvor en selv - og kollegene - ser at man ikke lenger klarer jobben.

Jeg vet at mange synes pensjonsreglene er vanskelig å forstå. Og, det ligger nok i sakens natur.

210 Vi vil ha et system som er rettferdig. Vi vil ha et system som åpner for stor valgfrihet.

Og vi vil ha ett system som omfatter hele befolkningen.

215 Når så mange og viktige hensyn skal bygges inn i systemet, er det grenser for hvor enkelt systemet kan bli.

Men jeg jobber bra sammen med NAV om at informasjonen skal bli stadig bedre.

220

Og, jeg har lenge tenkt at reglene for utregning av pensjon burde egne seg godt til undervisning i skolen. Både som oppgaver i matematikk og som undervisning

i personlig økonomi.

225

Det er ikke bra at mange sier de ikke har peiling på sine pensjonsrettigheter.

Jeg kommer derfor til å snakke med utdanningsministeren, og foreslå at dette kommer inn i skolen. Men jeg kan selvfølgelig ikke garantere at jeg klarer det.

230

Samhandlingsreformen er den andre store forberedelsen til en eldre befolkning.

Også samhandlingsreformen er bygget på en ganske enkel tanke: Når flere blir eldre vil vi få andre behov for helsetjenester. Og det er bare én grunn til at vi har helsetjenester - og det er at de skal levere det folk har behov for.

235

Derfor må vi bygge om det samlede tilbudet av helse- og omsorgstjenester til å levere mer av de tjenestene folk trenger. Det er det samhandlingsreformen dreier seg om.

240

Vi må levere tjenestene der folk bor - utover det ganske land - i alle våre store og små kommuner.

Vi vet at i fremtiden vil flere eldre ha flere helseproblemer samtidig, og over lengre tid.

245

Samtidig vet vi også at det folk ønsker aller mest, er å være selvhjulpne så lenge som mulig.

250

Danskene sier - og det synes jeg er så fint sagt - at målet med omsorgstjenestene er å hjelpe folk til å være tilstede i eget liv så lenge som mulig.

Derfor vrir vi ressursinnsatsen over mot hjemmebaserte tjenester.

255

Derfor må helse- og omsorgstjenestene bli bedre på å hjelpe folk til å mestre sine egne liv - på sine egne premisser.

Selvsagt skal vi ha topp sykehus. Og selvsagt skal eldre ha akkurat samme rett til sykehusbehandling som andre. Selvsagt skal vi ha gode sykehjem for de aller sykeste. Derfor har regjeringen økt denne innsatsen kraftig.

260

Men den store og gode og bærekraftige omsorgspolitikken er den som setter folk i stand til selv å leve sine egne siste leveår på den måten de selv ønsker.

265

Det er den ekte valgfriheten som virkelig betyr noe for folk.

Den tredje store forberedelsen til en aldrende befolkning er en sterkere mobilisering av de ressursene som ligger rundt den enkelte person: i pårørende, i nettverk av venner og i nærsamfunnets mange frivillige, store og små lag og organisasjoner.

270

Den politiker som lover at offentlig sektor kan klare å løse alle oppgaver snakker mot bedre vitende.

275

Vi hadde ikke klart å ta vare på alle med hjelpebehov om det ikke var for den store innsatsen som gjøres av familiemedlemmer og frivillige organisasjoner.

Ensomhet er i ferd med å bli et av våre store levekårsproblemer.

280

Offentlig sektor kan bli god på mye, men aldri på å bekjempe ensomhet.

Dette oppdraget må velferdsstaten gi til det sivile samfunnet.

Vi må utvikle den gode arbeidsdelingen mellom de profesjonelle i tjenestene og de ressurser som bor i oss alle, som pårørende og som medborgere.

285

Men vi kan bruke disse ressursene på mye bedre og mye klokere enn i dag.

Mange pårørende slites selv ut av tunge omsorgsoppgaver for sine nærmeste.

290

Derfor arbeider regjeringen nå med oppfølgingen av to viktige utredninger om omsorgstjenestene, en om innovasjon og en om pårørendepolitikk.

Og når jeg ser den vekten som dere i Pensjonistforbundet legger på mobilisering av frivillig sektor, blir jeg optimist.

295

Dere er jo selv en del av det sivile samfunnet. Og dere tar ansvar og det er bra!

I det handlingsprogrammet dere skal behandle, ser jeg mange konstruktive

300

ideer, som vi vil ta med oss inn i vårt videre arbeid.

305 Jeg startet med å snakke om at et samfunn med flere eldre kan bli et bedre samfunn. Et bedre samfunn for folk i alle aldre.

Men jeg sa også at dette samfunnet skaper ikke seg selv. Det må jobbes frem med kloke valg og gode forberedelser.

310 Og jeg la vekten på de tre store forberedelsene: Pensjonsreformen, samhandlingsreformen og en mobilisering av frivillig sektor.

For regjeringen er det viktig å være tydelig på at denne forberedelsen også innebærer klare politiske valg:

315

- Det betyr at vi velger bort skattelette! Det betyr at vi prioriterer en videre utvikling av det norske velferdssamfunnet etter de samme prinsipper som har tjent oss godt frem til i dag.

320 - Det betyr at vi velger bort eksperimenter med kommersiell drift! Det betyr at vi velger bort markedsløsninger. Vi tror ikke på profittmotivet som noen konstruktiv drivkraft i utvikling av gode tjenester for eldre og funksjonshemmede. Legg merke til at kravene om markedsløsninger kommer ikke fra brukerne: Det kommer fra interesser som er ute etter å tjene penger på
325 folks behov.

- Det betyr at vi inviterer inn den private sektoren som drives av ønsket om å skape et bedre samfunn - den som motiveres av solidaritet og omtanke for sine medborgere. Det betyr at vi velger bort et samfunn hvor den enkelte overlates til seg selv og til tykkelsen på egen lommebok.
330

Det er min beste overbevisning at tar vi disse valgene, kan det norske velferdssamfunnet videreføres inn i en spennende fremtid med flere eldre.

335 Vi kan også skape et bedre samfunn!

Men dette samfunnet må - i bunn og grunn - tuftes på en kontrakt mellom generasjonene, en solidaritetskontrakt mellom de unge og de eldre.

En slik generasjonskontrakt må være gjensidig:

Den må bygge på en gjensidig kunnskap, forståelse og respekt for at hver generasjon også har sine egne og legitime interesse å ivareta.

345

Eldre vil - rimelig nok være mest opptatt av eldresaker, slik ungdom vil være opptatt av skole, utdanning og arbeidsmuligheter.

Men jo mer de eldre er opptatt av ungdommens kår, jo mer vil de unge være opptatt av gode kår for de eldre.

350

Da får vi en god sirkel, et sterkere lim mellom mennesker og et bedre, mer solidarisk samfunn.

355

En slik generasjonskontrakt må skapes og vedlikeholdes i en dialog over generasjonsskillene.

Det må skapes en arena for denne dialogen. Pensjonistforbundet har tatt et konkret initiativ til et 'Generasjonsting'. Det er en idé jeg støtter!

360

Og jeg vet at dere trenger litt penger for å virkeliggjøre denne ideen.

Samtidig har dere sikkert også fått med dere de siste tiders debatt om statsråder som gir gaver til formål de brenner for!

365

Og selvfølgelig, vi er jo alle enige om at når vi politikere forvalter fellesskapers penger, så skal det skje på de riktige måtene.

Så derfor ber jeg om forståelse for at jeg må være litt hemmelighetsfull på dette punktet her i dag, - og gi et ekte politikersvar: Jeg har notert meg ideen om et generasjonsting, og vil ta den med meg inn i de ordinære budsjettprosesser - og så får vi komme tilbake til saken når statsbudsjettet legges frem i oktober.

370

Tusen takk for oppmerksomheten, og lykke til med resten av landsmøtet.

375

Kilde

www.regjeringen.no

380 **Emner**
Arbeidsliv, Eldre, Eldrebølge, Eldreomsorg, Årsmøtetale

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/a-vaere-tilstede-i-eget-liv-sa-lenge-som-mulig>

385

390

395

400

405

410

415